

tantiam. — *Scoti dictum rejicitur.* — Dico tertio: corpus non est sub specie vini, nec sanguis sub specie panis ex vi verborum; sunt tamen per concomitantiam. Prior pars negativa non ponitur expresse a Concil. Trident., nisi quatenus ex altera affirmativa inferri potest; eam tamen docent communiter Theologi cum Magistro in 4, dist. 10; D. Thom. hic; Alens., 3 part., quest. 38, memb. 5; Bonavent., dist. 11, art. 1, quest. 4; Marsil., quest. 8, art. 2; et Gabr.; lect. 42 in canonem. Et patet ex terminorum expositione supra data, quia neque verba consecrationis panis quicquam de sanguine dicunt, neque verba calicis aliquid de corpore. Unde in triduo illorum veritas integra et efficax esset sine praesentia sanguinis sub specie panis, etc.: ergo. Et confirmatur ex fine talis institutionis, quia est expressa representatio mortis Christi; ut enim effusio sanguinis, et separatio animae a corpore expressius representaretur, voluit Christus, corpus et sanguinem ex vi verborum seorsim consecrari; nam quia re ipsa separari jam non poterant, quoniam Christus resurgens a mortuis jam non moritur, saltem in modo, et vi consecrationis decuit separationem representari. Quapropter non videtur mihi probabile, quod Scotus visum est in 4, dist. 10, quest. 4, ad secundum, scilicet esse sanguinem in hostia ex vi verborum, non quidem, ut terminum consecrationis, sicut est in calice, sed ut partem integri termini, nam sanguis est pars corporis. Sed ad hoc jam responsum est in Comment. art. 2, et in hac ipsa sectione, circa conclusionem primam, sanguinem non esse partem corporis, prout est in hostia ex vi verborum, quia sanguis solius corporis vivi pars est; hic autem non est vivum ex vi verborum. Unde facile etiam constat, idem dicendum esse de aliis humoribus, et de spiritibus vitalibus; haec enim sub neutra specie sunt ex vi verborum, quia non sunt partes corporis aut sanguinis, ut sic; unde nec sunt per se necessaria ad veritatem utriusque formae.

6. *Solvitur.* — Altera pars conclusionis, quoad rem ipsam, de fide certa est, ut constat ex Concilio Trident., et ex hactenus tractatis; ostendimus enim totum Christum esse sub singulis speciebus; est ergo corpus in calice, et sanguis in hostia. Unde ad hoc probandum interdum sanguis miraculose ab hostia manavit, ut referunt Vincentius, in Speculo histor., lib. 30, c. 24, et Alens., 4 part., quest. 53,

membr. 4; et propter eamdem causam dicuntur fideles sumere sanguinem sub speciebus panis, juxta illud Osee 14, ut legunt 70 Interpretes: *Bibent, et inebrabuntur frumento, florebunt quasi vinea, et memoriale ejus, quasi vinum Libani.* Modus autem loquendi seu explicandi hanc rem concluditur ex dictis; nam sanguis est in hostia, et corpus in calice; et non ex vi verborum, ut ostensum est; ergo per concomitantiam. Rogabis, qualis sit haec concomitantia, vel in qua reali connexione fundetur; nulla enim realis unio inter corpus et sanguinem intercedere videatur, sed tantum localis continentia; est enim sanguis in corpore, tanquam in vase; haec autem conjunctio sola non satis esse videtur ad concomitantiam sacramentalem. Respondetur: si vera esset opinio dicens sanguinem informari anima, facilis esset responsio; oportet enim sanguinem aliqua ex parte esse continuum ceteris partibus, et ita esset facilis concomitantia; tamen quia illa opinio falsa est, dicendum aliter est, concomitantiam consistere in naturali dependentia, quam corpus vivum et sanguis habeant inter se, ratione cuius postulent, ut sint inter se connexa et commista, quia neque corpus in naturali statu suo potest conservari sine sanguine, neque sanguis extra corpus conservari potest incorruptus, neque in proprio et connaturali statu; unde mutuo se fovent, et juvant, vel per affectionem, vel aliis modis. Unde fatemur, localem continentiam per se solam non sufficere; nam, si in triduo pars aliqua sanguinis intra corpus remansisset, et fieret consecratio, nulla esset concomitantia, ut sentit D. Thom. hic, art. 2, quia tunc non esset inter illa predicta naturalis connexio; sicut supra etiam de corpore et vestibus dicebamus.

SECTIO IV.

Utrum ex vi verborum sit in sacramento aliqua forma substantialis.

4. *Quæstio haec tractari solet specialiter de corpore Christi, prout sub speciebus panis continetur, fortasse quia illa species, et prior et notior, ac usu frequentior, et ita etiam a nobis prius disseretur, et deinde ad sanguinem facile applicabitur resolutio, quia quæstio revera communis est utriusque speciei, ut a nobis proposita est.*

2. *Prima opinio negat in Eucharistia esse aliquam formam substantialiem ex vi verbo-*

rum. — Prima itaque opinio negat, aliquam formam substantialiem esse hic ex vi verborum, sed solam materiam primam; tenet Gabr., lect. 42 in can., et in 4, dist. 11, q. 1, art. 4; Marsil., quest. 8, art. 2, in fine; Aegidius, Theor. 28, 29 et 30; Major, d. 40, q. 5, in princ.; citatur etiam Palud., quest. 3, art. 3, n. 32, sed immerito. Fundamentum, quia corpus, cum forma panis, non significat compositum, sed alteram partem physicam compositi, illo modo, quo dicitur homo constare ex corpore, et anima, vel quo Aristoteles dixit, animam esse actum corporis physici organici; ergo ex vi illius formæ solum illud corpus fit in sacramento, quod est pars physica, et essentialis humanitatis; hoc autem nullam includit formam, sed solam materiam. Assumptum declaratur primo, quia hoc satis est ad propriissimam significationem illius formæ. Secundo colligi potest ex illa particula, *meum*, quæ non proprie indicat totum compositum sub aliquo præciso gradu metaphysico, sed proprie partem aut rem physicam; ut si quis dicat, Hoc est animal meum, proprie designabit aliquid animal, quod possidet, non tamen proprie ipsum sub præciso gradu animalis, sed potius diceret, Ego sum hoc animal. Christus ergo dicendo: *Hoc est corpus meum*, designavit partem physicam humanitatis, quæ est materia. Tertio, quia in triduo fuit materia corporis Christi sine ulla forma substantiali, ut predicti auctores putant; ergo, si tunc fieret consecratio, sola materia esset sub speciebus panis, et in illa salvaretur tota veritas et efficacia formæ; ergo sola illa est ex vi verborum. Quod si quis dicat, assumptum esse falsum, respondetur, vim argumenti non hinc dependere, quia saltem conditionalis est vera, quod si materia corporis Christi ita permansisset, consecratio etiam predicto modo fieret, quod satis est ad vim verborum explicandam. Quarto, quia nulla forma substantialis potest hic esse ex vi verborum, quia neque anima, quia non est hic corpus vivum ex vi verborum; nec forma cadaveris, quia etiam non est mortuum ex vi verborum; nec aliqua forma physica, communis utriusque, quia nulla est; nec forma communis abstracte seu logice secundum aliquem gradum metaphysicum, quia (ut supra dicebamus contra Mirandulanum) communis gradus non potest esse terminus actionis realis, qualis significari debet per verba hujus formæ, quæ practica sunt, et intendi ab operante seu consecrante. Quod

tandem confirmatur, quia alias ex vi horum verborum non esset semper idem numero corpus sub his speciebus, contra vim illius vocis, *meum*, quæ designat singulare et individuum corpus.

3. *Secunda opinio ex vi verborum ponit formam corporeitatis.* — *Rejicitur.* — Secunda opinio est, esse hic ex vi verborum formam corporeitatis, ut loquuntur Scotus, dist. 10, quest. 4, dist. 11, quest. 3, art. 2; Richard., art. 2, quest. 2; Ocham., in 4, quest. 6; vel formam mixti, ut loquitur Henricus, Quodlib. 3, quest. 6 et 8, Quodlib. 9, quest. 8 et 9; qui eis fundamentis niti debent quibus præcedens opinio, addendo, corpus in prædicta forma panis non significare tantum corpus quantitativum, sed substantialie, quod non solam materiam includit, sed etiam formam constituentem illud sub ratione corporis; hujusmodi autem forma juxta hanc opinionem est specialis forma physica, distincta ab anima, quæ sola (secundum Scotum) mansit in corpore Christi in triduo. Quocirca, qui opinaretur, partes organicas distinguiri partialibus formis substantialibus, distinctis ab anima, et prioribus, independentibus ab illa, consequenter diceret, etiam illas esse hic ex vi verborum; atque idem censerent de formis elementorum, qui existimant eas esse formaliter in misto. Ego vero suppono has omnes opiniones philosophicas esse falsas, quibus sublati nullus in Theologia relinquuntur locus huic secundæ sententiae, et ideo nihil amplius de illa dicam, quia non est hic locus latius exanimandi et improbandi illa philosophica fundamenta; procedemus ergo supponendo, tantum esse in humano corpore unam formam substantialiem, quæ est anima.

4. *Tertia docet ex vi verborum esse ibi animam ut anima est.* — Hinc ergo orta est tertia opinio affirmans, esse hic ex vi verborum animam, ut anima est. Quæ tribuitur Hervæo, opusculo de pluralitate formarum, ad argument. 143, qui dicit quidem, hic esse animam propter unionem ad Verbum, non tamen esse hic vivificantem et informantem corpus. In quo sensu, est opinio falsa et impertinens, primo, quia, si non informat corpus, adhuc superest quæstio, an ex vi verborum sit aliqua forma informans, vel sola materia. Secundo, quia, si non informat, est impertinens ad veritatem verborum; non ergo erit hic ex vi verborum; unio enim ad Verbum ad hoc non satis est, quia ipsamet unionem ad Verbum non est ex vi verborum, sed per

concomitantiam, ut infra dicetur; imo talis unio neque ad concomitantiam sufficeret, quia non ubicumque est Verbum, ibi est anima, et ideo in triduo, licet anima esset unita Verbo, non propterea fuit per concomitantiam in sepulchro, ubi erat corpus, etiam unitum Verbo. Ut ergo haec opinio aliquid ad rem afferret, dicere deberet, hic esse ex vi verborum corpus Christi vivum, et ideo eodem etiam modo esse animam. Potest autem assumptum suaderi, primo, quia, cum Christus dixit: *Hoc est corpus meum*, suum corpus designavit, prout tunc erat; ergo, sicut tunc erat vivum, ita significatur et conficitur ex vi illorum verborum. Secundo, quia significatio illorum verborum debet esse univoca et particularis, ut possit esse efficax, et practica; ergo debet determinate significare corpus vivum; nam si disjunctim significaret corpus vivum, vel mortuum, haberet significacionem aequivocam, nam, teste Aristotele, caro, os, et similia aequivoce dicuntur de corpore vivo et mortuo. Tertio, quia in cap. In quadam, de Celebrat. Missar., dicitur corpus Christi esse humanum, quia informatur anima; corpus autem in illa forma significat corpus humanum, et in hac significatione prolatum fuit hoc verbum a Christo; non ergo potest in alia proferri. Quod si objiciatur, quia juxta haec non posset haec forma in triduo vere proferri, nec quicquam efficere, respondendum consequenter est, vel concedendo totum, ut supra ex quadam Glossa retulimus, vel certe dicendum esset, quod etiam tunc verba efficerent corpus Christi vivum, sicut illud significant, quia cum non sint tantum adductiva, sed etiam effectiva, non semper illud efficiunt, quale in propria specie existit, sed quale illa significant.

5. *Quarta dicit esse ibi animam, ut dat esse corporeum præcise.* — Quarta sententia est, hic esse ex vi verborum formam substantialiem, ut præcise dantem esse corporeum, non quod talis forma in re ipsa sit physice distincta a forma specifica, sed quod sit ipsam formam specificam, quæ a parte rei fuerit in tali corpore, non secundum propriam rationem suam, sed secundum præcisam rationem, qua constituit corpus. Quocirca, si in corpore Christi, in propria specie existente, fuerit anima rationalis, illa erit in hoc sacramento ex vi verborum, non tamen ut anima est, sed ut est forma corporis. Haec est opinio D. Thom. præcedenti quæst., art. 6, ad 2, sed non eodem modo illam Thomistæ

interpretantur; quidam enim dicunt, corpus in forma consecrationis supponere tantum pro materia, connotare autem animam, ut dat esse corporeum. Ita Soto, d. 40, quæst. 4, art. 4; Ledesma, quæst. 17, art. 4, dub. 4; Palacius, dist. 8, disp. 4, conclus. 4, qui refert Averroem in paraphrasi Metaphys. Sed hic modus loquendi mihi non videtur necessarius, nec D. Thom. consentaneus; hic enim, 4 part., quæst. 76, art. 4, ad 4, simpliciter dicit, corpus per animam constitui in esse corporis, sicut in esse viventis; nemo autem dicet vivens supponere pro materia connotando animam; ratio autem est, quia compositum ex materia et forma substantiali ut sic, est per se unum, quod per modum absolutum significatur per vocem corporis, sicut per vocem viventis, aut animalis; sicut ergo haec voces non supponunt pro materia prima connotando formam, sed pro subsistente in tali natura composita ex materia et forma sub tali gradu, ita corpus non supponit pro materia, connotando animam, ut dantem esse corporeum, sed pro natura corporea, id est, composita ex materia et forma dante esse corporeum. Quocirca sine causa aequiparant prædicti auctores in hac suppositione corpus cum albo; alioqui, sicut haec est vera locutio: *Album est homo, vel nix, ita etiam haec esset vera: Corpus est materia et pura potentia, quod est præter communem loquendi modum; dicitur enim corpus materiale, non materia ipsa.* Ratio autem differentiæ est, quia compositio ex subjecto et albedine est accidentalis, et illa forma advenit supposito constituto, quod in illa subsistit, et ideo pro illo tantum supponit vox *album*; corpus vero dicit compositum per se unum et substantialie, cuius forma non advenit supposito constituto, sed ex illa cum materia resultat; quod proinde non in sola forma, vel materia subsistit, sed in tota natura ipsius compositi, et propterea etiam, *album* est terminus connotatus, de formalis significans albedinem et connotans subjectum, corpus vero est terminus absolutus, adæquate significans naturam corpoream. Unde si corpus non sumatur per modum partis, sed in vi concreti et per modum totius, illique tribuendum sit aliquid formale significatum, illud certe non erit forma physica substantialis, dans esse corporeum, sed integra natura metaphysica, constans ex materia et forma substantiali, ut sic; sicut homo de formalis significat, non animam rationalem, sed humanitatem. Tandem hoc

plane constat in forma calicis; quis enim dicat sanguinem ibi supponere pro materia prima, et non pro subsistente in tali natura composita ex materia et forma sanguinis? ergo idem æquali vel majori ratione dicendum est de corpore in forma consecrationis panis. Aliter ergo explicatur haec sententia, scilicet, directe, et ex vi verborum esse hic corpus substantialie, quatenus dicit compositum ex materia et forma substantiali dante esse corporeum; et ita illam defendunt Cajet., circa dictam solut. ad 3 D. Thom.; Palud., in 4, dist. 10, quæst. 3, circa finem; Capreol., dist. 10, q. 2, art. 3, ad argum. Scoti contra 4 conclus.; et mihi videtur vera sententia, quam ut sigillatim probem, sequentes conclusiones subiicio.

6. *In Eucharistia est forma substantialis, et non pura materia, ex vi verborum.* — Prima sit: in hoc sacramento est forma substantialis, et non sola materia, ex vi verborum. Probatur ex propria significatione verborum: corpus enim substantialie, ut dictum est, non est sola materia, sed compositum aliquo modo ex materia et forma. Quod aptius declaratur ex forma sanguinis; nullus enim dicit sanguinem esse solam materiam, aut posse intelligi sine propria forma substantiali; ergo eadem ratione corpus includit suam formam; est enim par ratio, quia corpus illud est humanum, et includit carnem et ossa, etc. Et ideo ex vi verborum est hic caro, ut supra dicebamus; non magis autem potest intelligi caro, quam sanguis, sine forma substantiali. Denique sola materia non sufficit ad veritatem verborum; ergo non sola est ex vi verborum; antecedens patet, tum quia materia non est corpus, ut ostensum est; tum etiam quia hic esse non potest corpus Christi, nisi aut mortuum, aut vivum; in neutro autem statu includit solam materiam, ut de corpore vivo est per se notum, et de mortuo ostensum late est in superiori tomo; corpus enim Christi mortuum naturali modo existit, excepta unione hypostatica; materia autem non potest naturaliter existere sine omni forma; ergo id etiam, quod commune est corpori humano, vivo ac mortuo, scilicet, quod sit constans ex materia et forma substantiali aliquo modo organica, est hic ex vi verborum. Unde oritur duplex confirmatio: quia in hoc sacramento fit propria transubstantiatione; ergo ex vi verborum non terminatur ad solam materiam, sed ad compositum substantialie; ergo non solum materia, sed tale compositum est

hic ex vi verborum. Secunda confirmatio est, quia terminus actionis, quam verba ex vi sua efficiunt, esse debet aliquid, quod naturaliter possit existere ex vi sue substantiae; sed non est hujusmodi sola materia; ergo non sola illa fit ex vi verborum.

7. *Anima ut anima est, non est determinata in hoc sacramento ex vi verborum.* — Secunda conclusio. Anima, ut anima est, non est hic definite ac determinata ex vi verborum. Hæc conclusio videtur certior, quam præcedens; nam Concilium Trident., sess. 13, cap. 5, diserte docet, animam esse sub utraque specie per concomitantiam. Et satis concluditur illa ratione, quia corpus Christi non est hic vivum ex vi verborum, tum quia alias etiam sanguis esset in hostia ex vi verborum, quia corpus vivum includit sanguinem, ut partem sui; consequens autem est contra Concilium Tridentin.; tum etiam quia in forma nulla fit mentio vivi, aut mortui, sed corporis, quod, ut sic, ab utroque statu præscindit. Neque illa particula, *meum*, aut tota forma prolata a Christo vivente, determinat significationem ad corpus vivum, sed solum ad corpus proprium, de quo tanquam de uno et eodem ipsem homo vivens loqui potest, præscindendo ab illius vita aut morte. Nam, sicut Christus dixit, *Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur*, potuisse addere, Sepelietur et resurget, sicut Psal. 19, dicitur in persona Christi: *Caro mea requiescat in spe.* Et ita SS. loquuntur de hoc sacramento, dicentes, illud corpus esse in Eucharistia, quod natum est ex Virgine, peperit in Cruce, jacuit in sepulchro, et gloriosum resurrexit: Ambr., 4 de Sacram., c. 4 et 6; August., citat. a Beda, 4 ad Cor.; Paschasius, et alii; corpus ergo illud, quod Christus appellavit suum, indifferens est ad mortuum, et vivum; solumque dicit proprium corpus humanum. Tandem hoc convincit illa ratio de consecratione facta in triduo virtute horum verborum. Evasiones enim supra datae probabiles non sunt. Prima namque in superioribus rejecta est; ostendimus etenim tunc revera potuisse corpus consecrari; et hic addi potest, quod de illo corpore jacente in sepulchro verissime dicitur: *Hoc est corpus Christi; et anima Christi spiritualiter, vel sensibiliter per aliquod corpus loquens, vere dicere posset: Hoc est corpus meum*, signando idem corpus, quod jacebat in sepulchro; ergo eadem ratione potuisse tunc sacerdos vere dicere in persona Christi super panem: *Hoc*

est corpus meum; intendendo illum convertere in illud corpus, quod vere dici poterat corpus Christi. Et idem etiam est manifestum in sanguine; nam sanguis effusus vere proprie dicitur sanguis Christi, et ab ipso vere vocaretur sanguis meus. Quod si de sanguine admittitur, tunc potuisse consecrari separatum a corpore, non potest illa verisimilitudine negari de corpore a sanguine separato. Altera vero responsio, quod tunc fieret corpus Christi vivum, et non tale quale erat in propria specie, præterquam quod repugnat torrenti Doctorum, in multis incidit difficultates, quas non poterit explicare; quale enim esset illud corpus, gloriosumne, an mortale? neutrum dici potest, cum, fundamento; sanguis item vel consecraretur tunc corruptus, qualis statim est extra corpus, vel in ea naturali dispositione, quam habet in corpore? si enim primum dicatur, non consequenter proceditur; si autem dicatur secundum, dicendum consequenter esset, tunc etiam futurum fuisse corpus sub speciebus vini, atque ita evertitur tota concomitantia ratio. Ac tandem, si corpus Christi in propria specie existens non sit quasi mensura et exemplar ejusdem existentis in sacramento, nihil certum dici potest de proprietatibus et conditionibus, quas hujusmodi corpus in sacramento habet; nam, ut dixi, ratio concomitantiae tollitur, et aliqui vis verborum indifferens manet ad multa hujusmodi; ergo necessario dicendum est, tale fuisse consecrandum corpus in triduo, quale tunc erat in propria specie, et consequenter vim et veritatem verborum non requiri corpus vivum.

8. *Ex vi verborum est in Eucharistia forma substantialis quatenus sufficit constituere corpus organicum humanum.* — Tertia igitur conclusio sit, ex vi verborum esse hic formam substantiale, quatenus sufficiens est ad constitendum corpus organicum humanum, quæ, licet secundum hanc rationem prescindat a propria ratione animæ vel formæ cadaveris, tamen in re semper est anima, vel forma cadaveris. Tota hæc conclusio consequitur ex duabus præcedentibus, et probationibus earum, et ex aliis rationibus contra alias sententias adductis, et juxta illam existimo declarandam esse D. Thom. mentem; cum enim dicit formam panis converti in formam corporis Christi, secundum quod dat esse corporeum, non oportet intelligi de esse corporeo communissimo, quia revera non tantum est hic ex vi verborum corpus ut sic

(quod alii nobis objiciunt, ac si id dicemus), sed est corpus ut tale aliquo modo, scilicet, ut organicum, et præterea non ut organicum in communi, sed tali organizatione, scilicet, humana, quia hic est ex vi verborum corpus humanum; ergo etiam est hic ex vi verborum forma substantialis, non ut est forma corporeitatis præcise, quia, ut sic, abstrahit ab organica vel non organica; neque ut est forma organica præcise, quia, ut sic, abstrahit ab humana, vel non humana; erit ergo forma corporis organici humani ut sic, quæ ex vi sui conceptus præscindit ab anima et forma cadaveris humani; utraque enim requirit aliquam organizationem propriam et accommodatam corpori humano. Duplex enim in hoc corpore intelligitur organizatione. Una perfecta et connaturalis; altera imperfecta, et in via corruptionis, ut constat ex Aristot., 1 de Gener., text. 37; et inter utramque concipi potest propria convenientia, non tantum ratione accidentium, sed etiam ratione formæ substantialis, quæ, si indivisibilis sit, ut est anima, est (ut ita dicam) eminenter heterogenea; si autem est divisibilis, ut forma cadaveris, erit formaliter heterogenea, constans ex partibus aliquo modo diversis, juxta diversum temperamentum, quod in diversis partibus materiae requirit; sic igitur corpus humanum, propriis membris constans, potest concipi ut abstrahens quidem a vivo et mortuo, non tamen ut commune cuicunque corpori, sed solum ut humano; ergo, ut sic, includit formam corporis, non quamcumque, sed talem, quæ habeat formaliter vel eminenter humanam organizationem, seu illam in membris corporis requirat. Et ideo, ut in superioribus dicebamus, forma cinerum, etiam in eadem numero materia recepta, non sufficeret ad verificandam formam hujus sacramenti; si enim corpus Christi per impossibile in cineres fuisse redactum, non constitueretur in sacramento sub illa dispositione, neque illius præsentia ad verborum veritatem satis fuisse. Quanquam illa forma etiam esset forma dans esse corporeum. Et idem argumentum fieri potest de formis elementorum, et aliis similibus; necessario ergo illud esse corporeum determinandum est ad esse humanum, juxta modum explicatum. Atque hinc satis patet ultima conclusionis pars, formam scilicet, quæ hic est ex vi verborum, secundum propriam quidem rationem præscindere a ratione animæ, quia potest salvare in forma cadaveris; et e converso;

tamen in re semper esse, aut animam, aut formam cadaveris, quia corpus proprio humanum tantum potest altera ex his formis constare; quod magis declarabitur, solvendo argumenta aliarum opinionum, ubi expedimus difficultatem hinc emergentem, scilicet, quomodo verba attingant effectuam hujusmodi formæ.

9. *Ad argumenta primæ opinionis responsio.* — Ad primum igitur argumentum pro prima opinione, negatur, solam materiam sufficer ad propriam significationem, et veritatem verborum consecrationis, quia, ut dictum est, sola materia non est corpus, nisi includat formam, saltem sub aliquo gradu seu consideratione; itaque ita etiam a multis explicatur definitio animæ, quod ad hunc locum non spectat. Ad secundum responderetur, concedendo, corpus suum designasse Christum sub ratione partis; non tamen inde fit, designasse solam materiam, sed ut includit formam, præscindendo a ratione animæ, ut anima est. Dico autem significari hoc modo corpus Christi per modum partis, quia in re, sola materia est una pars physica, et tota forma est altera, quæ unam realiter et indivisibiliter, et constituit corpus, et tale corpus; a nobis tamen præscinditur, et significatur, ac si essent in re formæ distinctæ; et ideo ita nunc significamus corpus per modum partis, ac si vere forma corporeitatis esset distincta ab anima, ut Scotus putavit; hic autem modus significandi sufficit ad proprietatem illius locutionis: *Hoc est corpus meum.* Ad tertium jam dictum est, in triduo non fuisse materiam corpus Christi sine forma, et ex hypothesi constat etiam ex dictis, illam conditionalem esse falsam; videlicet, si ita tunc existeret materia Christi sine forma, de illa sufficienter verificari verba formæ. Quocirca, posita illa hypothesi, idem dicendum esset, quod supra dicebamus de eo casu, in quo corpus Christi in cineres esset redactum, quod scilicet, talis suppositio repugnat institutioni, quæ simpliciter facta est ex certa præsuppositione, quod verum ac primum Christi corpus non erat defuturum in rerum natura, et sub propria specie existens; unde, cum illa suppositio sit impossibilis in sensu composito, in eodem possunt ex ea contradictoria inferri, scilicet, et quod fieret consecratio propter institutionem, et quod non fieret, quia non est in rerum natura verum Christi corpus. Vel, si quis velit simpliciter admittere, quod tunc fieret consecratio ex sola ma-

teria, consequenter diceret, futuram tunc fuisse imperfectam et mutilam, qualis esset, si fingeretur corpus Christi carens brachio, aut simili parte.

10. *Dubium primum circa quartum argumentum primæ opinionis.* — *Solutio dubii.* — Quartum argumentum petit nonnulla dubia. Primum est, an efficientia verborum attingat formam substantialis, quæ de facto ponitur in hoc sacramento; duplex enim excogitari potest modus dicendi. Primus est, verba attingere et efficere solam materiam; Deum autem supplere inefficaciam verborum, introducendo formam. Probatur, quia verba non possunt efficere formam secundum propriam specificam rationem ejus; alioqui anima, ut anima, esset ex vi et efficacia verborum; ergo nullo modo possunt illam efficere. Dices ex D. Thoma supra, formam panis converti in animam, ut forma corporis est, non ut anima est; et ita etiam verba per suam virtutem et actionem attingere animam sub una ratione, et non sub alia. Sed hoc non videtur posse intelligi, tum quia forma in se et physice sumpta indivisibiliter est eadem, nec gradus ille genericus distinguitur in re ab specifico; ergo non potest intelligi, actionem realem et physicam, qualis actio verborum, attingere unum, et non aliud; tum etiam propter rationem in arguento factam, quia actiones terminantur ad res singulares, prout in re ipsa existunt; in re autem non existit ratio genericæ, nisi media specifica. Confirmatur primo hic modus dicendi, quia alia, quæ hic sunt per concomitantiam, vel non sunt speciali actione, ut divinitas, vel si indigent speciali actione, fit a Deo, et non a verbis, ut infra dicetur; ergo idem dicendum est in præsente de anima, ut anima. Confirmatur secundo: nam, si in triduo consecratus esset panis, ibi fuisse corpus sine anima; si autem ille panis consecratus usque ad diem resurrectionis conservaretur, inciperet esse anima sub illis speciebus, ut est communis doctrina D. Thom. infra, quest. 84, et Doctorum in 4, dist. 10; ubi Scotus, quest. 4; Capreol., q. 2, art. 3; Gabr., lect. 42 in can.; tunc autem non inciperet esse anima per actionem verborum, quæ jam non essent; ergo per actionem Dei; ergo idem nunc dici potest. Nihilominus alter dicendi modus verior mihi videtur, scilicet, eam formam corporis Christi, quæ in sacramento ponitur, ibi fieri, seu adduci ex efficacia verborum, a quibus fit una completa actio conversiva, quæ complete

terminatur ad corpus Christi constans ex materia et tali forma; ita tenet Capreolus supra, ad argumenta Aureoli et Scoti contra primam conclus.; et idem videntur sentire reliqui Thomistae, Cajetanus, præcedente quæst., art. 5 et 6; Hispalensis, in 4, dist. 10, q. 1, art. 5, ad 2 Aureoli et Scoti; et Soto, quæst. 1, art. 1, ad 1. Et probatur convertendo rationem prioris sententiae; nam hic est forma substantialis ex vi verborum, ut ostensum est; ergo fit in sacramento per efficaciam et actionem verborum, quia verba sacramentorum efficiunt quod significant; quod autem est in sacramento ex vi verborum, est ex propria significazione verborum; ergo ex efficacia et actione eorum; sed non potest actio terminari ad formam sub ratione communis, et non sub specifica; ergo terminatur ad totam formam physicam, prout in re est. Secundo, quia verba perficiunt totam transubstantiationem actione sua; sed transubstantatio non terminatur ad materiam solam, neque ad compositum sub gradu generico tantum, sed ad corpus Christi, prout in re ipsa constituitur sub speciebus panis, quia actiones physicæ terminantur ad res ipsas singulares et physicas, prout in se existunt; præsertim actio transubstantiativa, quæ postulat, ut sit a tota substantia in totam substantiam. Quocirca ad rem intelligendam, et solvendum contrarium fundamentum, oportet distinguere, ex D. Thom. infra, quæst. 81, art. 2, ad 3, aliud esse ponit in sacramento aliquid ex vi verborum, aliud vero ponit per efficientiam verborum; hoc enim latius patet, quam illud; nam ex vi verborum solum dicitur esse illud, quod præcise necessarium est ad veritatem verborum; per efficientiam autem est omne illud, quod a parte rei identice conjunctum est cum veritate verborum, seu cum eo, quod ad illa est necessarium; Christus enim dedit virtutem verbis ad perficiendam veritatem, quam significant, et consequenter ad efficiendum omne id, sine quo res significata fieri non potest; quia ergo verba solum significant corpus ratione quadam de se in differente, ideo sub ea ratione tantum dicitur esse in sacramento ex vi verborum; tamen quia in re fieri non potest, nisi secundum rationem specificam, ideo virtus activa verborum ad illam etiam extenditur, prout in re fuerit necessarium, non ex parte significacionis verborum, sed ex parte ipsius termini. Ad fundamentum ergo prioris modi negatur assumptum, et ad probationem negatur se-

qua, quia, ut dictum est, aliquid est ex actione verborum, quod non est ex vi verborum, quia non est absolute necessarium ad veritatem eorum, sed solum ex suppositione, quod Christi corpus in propria specie taliter existit. Et ad hunc modum exponendum censeo D. Thom., cum dicit, converti formam panis in animam, ut non animam, sed ut formam corporis; scilicet, quantum est ex necessitate verborum secundum se, non secundum id, quod ex parte rei est necessarium. Unde ad primam confirmationem respondetur, non oportere omnia, quæ sunt hic per concomitantiam, fieri eodem modo; et quicquid de aliis sit, tamen, quando id, quod dicitur esse per concomitantiam, in re non distinguitur ab eo, quod est ex vi verborum, necesse est etiam fieri per actionem verborum. Ad secundam confirmationem respondetur, in eo casu animam ponit sub speciebus panis divina virtute, tamen ratione verborum præcedentium, quæ tunc non effecerunt animam, quia, quoad hoc, fuerunt quasi impedita, quia anima non erat in corpore Christi in propria specie; virtus autem verborum ex institutione limitata est ad agendum talem formam, qualem corpus Christi habuerit in propria specie; inde autem non recte inferatur, nunc verba non habere virtutem ad efficiendam animam; sed potius contrarium potest inde inferri. Sicut dici solet de effectu sacramenti, qui datur, recedente fictione, quod non fit tunc ab ipso sacramento, quia jam non existit, datur tamen ratione illius, quia ipsum per se erat causaturum talem effectum, si subjectum non esset impeditum.

41. Dubium secundum. — Secundo petitur in dicto argumento, quomodo forma secundum gradum abstractum et communem possit esse hic ex vi verborum; aut quomodo actio verborum determinetur ad talem formam in specie et individuo efficiendam, cum significatio practica et actio physica debeant versari circa singularia. Respondetur, virtutem verborum consideratam veluti in actu primo, et potentialiter (ut sic dicam), habere quasi pro adæquato subjecto corpus humanum, id est, constans ex materia et forma sufficiente ad constitendum corpus humanum; et secundum hanc adæquatam habitudinem considerandam esse formam, quæ hic dicitur esse ex vi verborum; et hoc modo nullum est inconveniens, virtutem verborum terminari ad aliquid abstractum et commune; nam hoc in omnibus fere potentiss et virtutibus reperi-

tur; præsertim in his, quæ sunt indifferentes ad plures effectus, vel objecta inadæquata, quæ comprehenduntur sub aliqua ratione communis et abstracta, quæ dicitur esse adæquata tali virtuti vel potentiae. At vero in actu secundo semper actio verborum determinatur ad agendum hanc vel illam formam in particulari, sicut aliæ virtutes universales in particulari semper efficiunt hunc actum aut effectum. Hæc autem determinatio in præsente sumenda est ex statu, seu forma, quam in propria specie habet corpus Christi; et radicaliter eruitur ex institutione, per quam data est virtus verbis ad tale corpus efficiendum, quale in re ipsa extiterit; proxime vero sumi poterit ex intentione operantis, quæ debet esse institutioni conformis, et semper talis est sub aliqua saltem ratione universalis, quamvis interdum ex errore privato alia esse videatur.

42. Dubium tertium. — Solutio. — Tertio petitur in eodem argumento, an corpus, quod per hæc verba sub sacramento constitui potest, semper sit idem numero, vel etiam specie; nam ex his, quæ diximus, consequi videtur, non semper esse idem numero, neque specie, quia non semper eadem specifica forma constituitur; unde ulterius fit consequens, transubstantiationem, quæ per hæc verba fieri potest, non esse semper ejusdem rationis ex parte termini ad quem; nam in triduo haberet terminum specie distinctum ab eo, quem nunc habet; erit ergo transubstantiatio diversa, sicut esset transubstantiatio facta in lignum, vel aurum; et sicut est diversa creatio equi, et leonis, ex parte terminorum, quamvis in modo convenient. Respondetur ex predictis auctoribus, præsertim Capreolo, et Hispalensi, esse quidem idem numero corpus, quod sub speciebus panis per actionem verborum constitui potest in quocumque statu, eo modo, quo est idem numero corpus Christi mortuum et vivum; est autem hujusmodi corpus idem ex parte suppositi, materiæ et quantitatis, non autem ex parte formæ, ut latius dixi in superiori tomo; hoc autem sufficit, ut humano modo de illo loquamur, tanquam de eodem numero, quamvis in rigore physico revera non sit idem numero compositum ex parte formæ. Atque eodem modo concedendum est, corpus Christi in triduo, et vivum, et specie differre ex parte formæ, et consequenter transubstantiationem in utroque statu factam, ex parte termini, ad quem conversio terminatur, esse

diversam; neque ex hoc sequitur alium inconveniens, quia cum hac distinctione salvatur veritas verborum in utroque statu, ut declaratum est.

43. Ad argumenta tertiae opinionis responsio. — Et ex his patet etiam responsio ad argumenta tertiae opinionis. Ad primum enim jam declaravimus, quomodo, licet Christus vivens illa verba protulerit: *Hoc est corpus meum*, non propterea in particulari locutus fuerit de suo corpore vivo, ut sic, quia verba, quæ protulit, ex præcisa sua significative indifferenta sunt ad corpus vivum et mortuum indicandum, et utrumque potuit Christus appellare suum, ut explicuimus. Unde patet etiam responsio ad secundum; non est enim necesse, propriam æquivocationem in hac forma admittere, quia, licet oculus, caro, etc., secundum proprias et specificas rationes æquivoce talia dicantur in corpore vivo et mortuo, quo sensu locutus est Arist., 2 de Anima, et D. Thom., 1 part., quæst. 76, art. 8, nihilominus tamen in utroque corpore, ut constat ex tali materia, et forma, quæ sufficit ad rationem corporis humani ut sic, potest intelligi aliqua ratio communis, sub qua sit univoca significatio hujus vocis. Ad tertium vero, ex cap. In quadam, de Celebr. Miss., respondetur ibi non dici, animam ut sic esse de veritate, aut necessitate corporis humani ut sic, neque corpus Christi esse humanum, quia anima informatur; sed potius e contrario, animam non fuisse vivificatur illud corpus, nisi esset humanum; Christumque esse verum hominem, quia anima et humano corpore constat.

44. Secundo, ex predictis facile est definire, quid dicendum sit de forma substantiali sanguinis, que per verba consecrationis constituitur sub speciebus vini; nam eodem modo et proportione explicanda res est. Si enim verum est, sanguinem informari anima, distingui suo modo potest sanguis veluti vivens a mortuo, qui dici potest veluti cadaver sanguinis; quos necesse est secundum proprias rationes specificè differre; convenient tamen sub communi ratione sanguinis humani; uterque enim absolute et simpliciter sanguis humanus dicitur. Sic igitur ex vi verborum erit hic substantialis forma constitutiva sanguinis humani ut sic; tamen in particulari semper erit, aut anima, aut forma sanguinis effusi, juxta statum, quem sanguis ipse in propria specie habuerit, sicut dictum est de corpore. Supponendo autem, sangu-